

dal zavesti, in možata učiteljica se tudi ne bo udala zapeljivim klerikalnim glasovom!

Zavedno učiteljstvo čaka torej še mnogo trdih izkušenj. A kakor se v ognju čisti zlato, tako se bodo čistili v tem boju za obstanek, za vsakdanji kruh učiteljski značaji. Ohranimo pa v tem boju vsi mirno kri, vedimo se taktno do nasprotnikov in bodimo celi možje v šoli in zvonaj šole! Ostanimo zvesti svojemu prepričanju in ne strašimo se nikogar, saj imamo v narodno-napredni stranki vnete zaščitnike, ki nas bodo vselej in povsod radi branili.

S častito duhovščino, posebno z gospodi veroučitelji bodimo vedno uljudni in prijazno jih pozdravljamo ter jim izkazujemo čast, ki jim gre zaradi stanu samega. Zaradi posameznikov, ki nam niso prijazni ter hujskajo ljudstvo osebno, na leci ali pa v svojih glasilih zoper nas in šolo, ne smemo obsojati častitega duhovskega stanu, ki zasluži kot tak vso čast in spoštovanje. Saj jih je še mnogo med njimi, ki imajo boljšo in pravičnejšo sodbo o nas, kakor n. pr. bivši liberalec Koblar, ali pa „Slovenčevi“ in „Domoljubovi“ uredniki.

Vestno izpolnjevanje svojih dolžnosti v šoli in zvonaj šole — stanovska samozavest in kolegijalnost, uljudno, taktno in fino obnašanje do nasprotnikov — te besede imejmo vedno pred očmi in — zmagala bo svobodna šola in svobodomiselno učiteljstvo.

Vsi za enega in eden za vse — bodi naše geslo!

Svobodna šola — svobodni učitelji.

II.

Ugledni tednik čeških realistov „Čas“ piše v 40. številki na strani 626. —:

Nemilo vest so prinesli dnevnik o razmerah slovenskega učiteljstva na Štajerskem. To, kar so tu storili duhovniki, to je težko s pravo besedo imenovati; to je vsekakor važen korak k popolni dosegi konfesijske šole, to je napoved boja, katero je naznanil klerikalizem vsi napredni slovenski družbi. Cerkevni uradi na južnem Štajerskem so namreč dali ukaz farnim uradom, do znamenjujejo, kakega političnega mišljenja so učitelji, kako živé, ali agitujejo, so-li naročniki svobodomiselnih listov, hodijo-li v cerkev, hodijo-li k izpovedi itd., ter da o tem obveščajo višje inštanice. Ta ukaz je dalekosežnega pomena in je grozno porušil osebno svobodo učiteljstva. V dobi, ko se vse učiteljstvo trudi in bori za popolno državljansko svobodo, je ta ukaz tem hujši, in se kaže kot zlomiseln posmeh, vržen poštenemu hrepenenju v lice.

V obče je gonba: dobiti kar največjega upliva na šolstvo, že zdavna geslo, za katero se klerikalna stranka nestrpno bojuje in nikakor ne brez uspeha, zakaj v istini ima vse ljudsko šolstvo v primernem pregledu in na merodajnih mestih največji upliv. V zmagoslavnem postopovanju svojem je seveda podporovana bodi po slabosti, bodi po nemarnosti gospode, katera, imajoč na svojem ščitu svobodomiselnost, vodi v šolske komisije in na enaka merodajna mesta osebe v idno klerikalni smeri naklonjene, ako že ne kar klerikalni vodje, ter lahkomiselnopodpira predloge, ki naravnost merijo proti svobodomiselni šoli.

Čitatelj razume, kaj s temi vrsticami mislimo. V obče nas pa višje navedeni ukaz sili, da povemo, v kakem razmerju stoji češko učiteljstvo na ljudskih šolah napram duhovenstvu.

Na Češkem se ne ve dosedaj še o nikakem takem ukazu, kakršen je začetkom šolskega leta presenetil slovensko učiteljstvo; no, motil bi se pa vsakdo, kdor bi mislil, da ga je potreba, da bi se i pri nas to zgodilo, kar se sedaj godi na Štajerskem. Pri nas se godi to že davno sistematično, brez vsakega, javnosti znanega ukaza. Naša šola je zakrita z gostim zavojem črnih kut, katere ne prepustijo do nje niti najmanjših žarkov svobodomiselnosti, naše učiteljstvo je obkroženo s črnimi stražniki, katerih pozornosti ne uide niti en korak, kateri vede za vsako besedo, vsako črko, napisano od učiteljstva, in kateri vse to vestno polagajo na mesta, kjer tudi v istini ne zablajo na njihovo hvalevredno skrb za učiteljstvo.

Imajoč kot katehetje pristop do šole in h konferencam učiteljev, opazujejo, kaj se v šoli uči in vrlo redko zadovolji učitelj v zgodovini ali v prirodopisu zahtevam g. kateheta. In če ne zadoščajo te prilike, doznavajo si s pomočjo vohunstva, za katero si ne stidijo uporabljati dece, kaj se vse v šoli uči. Ni temu davno, da je neki učitelj učil o Husu. Drugega dne je g. kaplan poklical k sebi učitelja, da pred otroci v šoli prekliče vse, kar je včeraj učil. Ker se pa slučajno učitelj ni bal in gospodu kaplanu ni zadostiti hotel — ga je gospod kaplan ovadil konsistoriju in menda še nekam. Učitelj o odločbi konsistorija ni ničesar izvedel, ali, ko se je oddajalo mesto, za katero je on prosil, je bil preko volje krajnega šolskega sveta odklonjen od okrajnega šolskega sveta. In kako je duhovnik zvedel, kako — kaj je učil učitelj o Husu? Po častnem potu gotovo ne! Kapelan je imel nekoliko šolskih otrok naučenih, ki so redno vsak dan hodili k njemu in ga o vsaki besedici učiteljevi informovali.

Ta slučaj ni edin! Potrkajte le na srca učiteljev in zveste jih več, mnogo, toliko, da seznate potem vzrok, zakaj prihajajo otroci iz ljudskih šol s tako enostranskim znanjem, s tako nepopolno vzgojo, s čisto tako slabimi temelji značaja. Moremo trditi, da ima med sto devetdeset učiteljev vohune med otroki, ki za podobico, knjižico, za vinar izdajo svojega vzgojevatelja.

A kar se tiče privatnega življenja učiteljevega, verujte mi, da ni varen niti med štirimi stenami svoje domačije. Mnogobrojni vohuni mu grede za vsakim korakom, izdavaajoč vsak njegov premikljaj in vsak grižljaj, katerega dene v usta. V dobrem spominu je še sedaj dogodba, kako je bil voditelj šole na Moravskem denunciiran, da je v petek jedel meso. Da, i do obiteljskih krogov posega črni krempelj iz zavisti in strga ničesar slutečega učitelja iz dragega domačega mira in ga goni po kancelijah le zato, ker si dovoli abonirati in čitati drugi časopis, nego je ljubo gospodom v farovžu. Knjige, katere posojuje gospod učitelj ne sluteč nič zlega, čisto preidejo v roke neplačane policije, ne redko se cenzurirajo in so potem nezahvalne priče v tožbi proti njihovemu lastniku. Poznam slučaj, da je dobil učitelj ukor iz farovža zato, ker je posodil nekemu boljši koledar, v katerem je nevoljo gospoda kaplana zbudila neka docela nedolžna historiška črtica.

„Sl. N.“